

Największą ilość zabytków archeologicznych to ceramika. Wyróżnić można fragmenty ceramiki naczyń zasobowych, grubościennych, słabo wypalonych z domieszką tłucznia o kolorze żółto-szarym. Charakterystyczne, że przy tego typu naczyniach brak ornamentu. Inny typ ceramiki to naczynia o ściankach średniej grubości, również słabo wypalone z domieszką części organicznych, zdobionych bardzo często guzami lub też dołkami paznokciowymi (ryc. 3ab). Słabiej reprezentowana jest ceramika pochodząca z naczyń cienko ściennych, dobrze wypalonych, koloru ciemno-szarego, zdobionych ornamentem rytym przy pomocy linii spiralnych lub prostych. Na uwagę zasługują dwa małe fragmenty naczyń, których ornamentyka jest charakterystyczna dla kultury bukowogórskiej (ryc. 3 c).

Prócz ceramiki znajdowano również narzędzia z obsydianu oraz z krzemienia. Ilościowo najwięcej zabytków pochodzi z obsydianu importowanego z Karpat. Krzemień reprezentowany jest przez surowiec świeciechowski, jurajski oraz nadbużański. Obok jamy nr. 6 i 7 znaleziono motyczkę małych rozmiarów z łupku, koloru zielonkawego w kształcie kaczego dzioba (ryc. 3 d).

Stanowisko nr 2

Osada kultury przeworskiej położona jest w odległości około 200 m. od stanowiska nr 1 w kierunku południowym i około 100 m. od

państwowej cegielni w kierunku północno-zachodnim. Badania po raz pierwszy były prowadzone przez R. Jamkę oraz kilkakrotnie publikowane³⁾.

Badaniem objęto 5 jam. Wszystkie zostały zniszczone prawie 60%. Jedynie jama nr 1 została zniszczona w około 30%. Zachowana długość wynosi 360 cm., szerokości 260 cm.

Zarys jam występował przeciętnie na głębokości 60 cm. i sięgał do głębokości 110 — 130 cm. Głównymi zabytkami archeologicznymi są: ceramika oraz ozdoby metalowe. Należy wyróżnić fragmenty ceramiki siwej, toczonej na kole garncarskim, która wystąpiła w jamach nr 1, 2, 3 i 4 (ryc. 3 e, f, h). Prócz tego znaleziono ceramikę lepioną ręcznie z domieszką tłucznia, dobrze wypaloną. Z zabytków metalowych znaleziono zdobione szydło żelazne (jama nr 2) częściowo uszkodzone oraz kabłąk fibuli brązowej z rozklepaną nóżką (ryc. 3 g).

Ze względu na dość ciekawy materiał znaleziony w tych jamach planuje się prowadzenie prac badawczych w następnych latach.

³⁾ Fr. Kotula, Z archeologii ziem tutejszych, „Zew Rzeszowa”, Rzeszów, 15. VII, 1934 nr 14 T. Reyman, Problem ceramiki siwej, Wiadomości Archeologiczne, Warszawa 1936 t. XIV s. 156. M. Aleksiewicz: Zarys osadnictwa w okresie lateńskim i rzymskim oraz wpływów kultury prowincjonalno-rzymskiej na ziemiach województwa rzeszowskiego „Rocznik Województwa Rzeszowskiego”, Rzeszów 1958 R. I z. 1 s. 41.

KAZIMIERZ MOSKWA

Konserwatorskie archeologiczne prace wykopaliskowe przeprowadzone w województwie rzeszowskim w r. 1962

W roku 1962 konserwatorskie archeologiczne prace wykopaliskowe przeprowadzono w 14 miejscowościach na 20 obiektach, pochodzących z różnych epok i okresów pradziejów. Reprezentują one paleolit, neolit, a przede wszystkim epokę brązu i epokę żelaza. Prace miały charakter głównie ratowniczy. Prowadzono je przy ścisłej współpracy z Działem Archeologicznym Muzeum Okręgowego w Rzeszowie. Oprócz autora, który sprawował kierownictwo organizacyjne nad całością, brali w nich udział pracownicy naukowi: T. Aksamit, dr J. K. Kozłowski, mgr A. Kunysz, A. Szałapata; pracownicy techniczni: J. Barłowski, R. Fedyk, Z. Spółowicz oraz studenci archeologii i historii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu i Uniwersytetu Warszawskiego: E. Gołębiowski, A. Jodłowski, Z. Kapera, A. Kusy, A. Kwolek, R. Mazur, J. Puczyński i A. Talar. Opiekę naukową nad całością badań sprawował prof. dr R. Jamka, za co niniejszym składam Mu serdeczne podziękowanie.

Paleolit

J. K. Kozłowski przeprowadził drobne, poszukiwawcze badania w Buszkowicach. Orze-

chowcach i Pikulicach pow. Przemyśl oraz w Przemyślu. (Zob. jego sprawozdanie).

Neolit

Osada kultury ceramiki wstęgowej w Boguchwale na stan. 1 pow. Rzeszów

Dokonano drobnych badań ratowniczych w obrębie znanej osady¹⁾, położonej na terenie państwowej cegielni. Kierował nimi T. Aksamit przy udziale J. Puczyńskiego. Materiały będące w opracowaniu T. Aksamita złożono w Muzeum w Rzeszowie. (Zob. Sprawozdanie T. Aksamita).

Osada nieoznaczona pod względem kulturowym w Rzeczycy Długiej na stan. 1 pow. Tarnobrzeg

Przeprowadzono drobne zwiadowcze i ratownicze badania w obrębie osady położonej

¹⁾ J. Kostrzewski, Od mezolitu do okresu wędrówek ludów. Prehistoria Ziemi Polskich. Kraków 1939 — 1948, s. 130.

w północnej części wsi, na parceli J. Mroczkowskiej. Została ona odkryta w r. 1962 przez Wł. Wermińskiego, społecznego opiekuna zabytków, w czasie wywożenia ziemi z wymienionej parceli pod budowę szosy. Zaistniała konieczność przeprowadzenia wykopalisk. Kierował nimi T. Aksamit przy udziale R. Fedyka i Z. Spółowicza. Rozkopano 6 jam, mających kształt owalny o średnicach wahających się w granicach 140 — 230 cm i głębokości do 90 cm. Znalaziono w nich drobne, nie typowe skorupy, były krzemienne, wióry i odłupki z krzemienia świeciechowskiego i woskowo - czekoladowego, a także smukły drapacz wiórowy (Ryc. 4, 1). Materiały te złożono w Muzeum w Rzeszowie.

Osada kultur ceramiki wstęgowej w Rzeszowie na stanow. 16

Kontynuowano ratownicze prace wykopaliskowe, rozpoczęte tu w r. 1960²⁾. Odkryto i przebadano szereg nowych jam, uzyskując ciekawe materiały ceramiczne i krzemienne. Badaniami, które były częściowo finansowane przez Wydział Kultury Prezydium MRN w Rzeszowie, kierował T. Aksamit. Materiały będące w jego sprawozdaniu złożono w zbiorach Muzeum w Rzeszowie. (Zob. Sprawozdanie wymienionego autora).

Kultura łużycka

Cmentarzysko ciałopalne w Antoniowie na stanow. 1 pow. Tarnobrzeg

Dokonano drobnych zwiadowczych prac wykopaliskowych w celu oznaczenia chronologii oraz uzyskania bliższych danych odnośnie cmentarzyska położonego w środkowej części wsi, na parceli J. Jędrała. Przekopano powierzchnię około 1 aru, lecz nie natrafiono na żaden zwarty zespół grobowy. Znalaziono za ledwie jedną skorupę łużycką. Według przekonujących informacji właściciela parceli J. Jędrała, o odkryciu tu przed kilku laty przez niego urn³⁾ wydaje się, że groby występują na przestrzeni, która jest obecnie zabudowana i niedostępna dla badań. Pracami na niniejszym stanowisku kierował autor przy udziale Z. Kapery i R. Mazura.

Cmentarzysko ciałopalne w Grodzisku Dolnym na stanow. 1 pow. Leżajsk

Kontynuowano ratownicze prace wykopaliskowe, rozpoczęte w r. 1961 na parceli J. Łyżnia, położonej u stóp piaszczystego zbocza

- 2) T. Aksamit, Sprawozdanie z badań osady neolitycznej w Rzeszowie w r. 1961. Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1961, Rzeszów 1961, s. 33—35.
- 3) Podawała ona bardzo szczegółowy, nie budzący wątpliwości opis odkryć urn z przepalonymi kośćcami co dowodzi istnienia tam cmentarzyska.

w odległości około 500 m od dawnego koryta Wisłoka⁴⁾. Rozkopano około 1,2 aru, odkrywając na tej przestrzeni 14 nowych grobów. Otrzymały one kolejne numery 114 — 127. Urny występowały w głębokości około 100 cm. Miały one najczęściej kształt jajowaty, tulipanowaty lub dwustożkowaty. Wnętrz urn nie zdołano spreparować, lecz mając na uwadze odkrycia z r. 1961 z tego cmentarzyska, należy się spodziewać, że oprócz przepalonych kości będą tam także ozdoby brązowe. Ciekawe bardzo ozdoby brązowe zauważono na zewnątrz popielnic, w dość bliskim ich sąsiedztwie. Wspomnieć tu trzeba o naszyjniku otwartym ze zwiężającymi się końcami, bransoletach karbowanych, bransoletach z końcami lekko zwiężającymi się i zachodzącymi za siebie (Ryc. 4, 2), bransolecie taśmowatej, szpili z główką skręcaną w tarczę spiralną i innych. Materiały powyższe, będące w opracowaniu autora złożono w Muzeum w Rzeszowie. Badaniami na niniejszym stanowisku kierował podpisany przy udziale Z. Kapery.

Cmentarzysko ciałopalne w Kopkach na stanow. 3 pow. Nisko

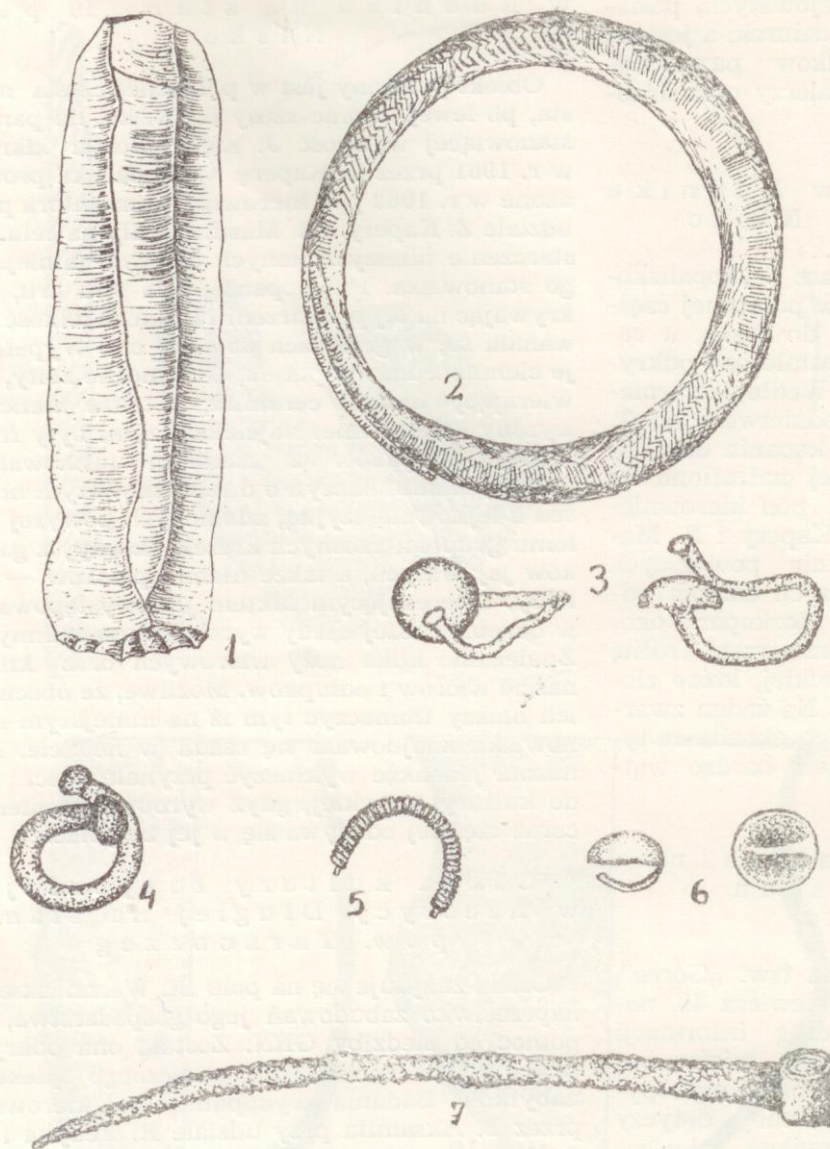
Znajduje się ono w przysiółku „Chałupki”, po lewej stronie szosy Kopki — Rudnik, na parcelach M. Cholewy i J. Kidy. Z nim należy prawdopodobnie łączyć odkrycia dokonane przez A. Dworskiego⁵⁾ oraz ks. J. Waclawskiego⁶⁾, a także przez ks. A. Szpilę⁷⁾. Z zabytków wówczas odkrytych na uwagę zasługują kolczyki gwoździowate typu scytyjskiego⁸⁾ oraz ceramika złożona w Muzeum w Przemyślu.

Prace wykopaliskowe podjęte w roku 1962 miały na celu określenie stanu zachowania cmentarzyska oraz zabezpieczenie go przed zniszczeniem. Rozkopano około 1 aru powierzchni, natrafiając na tej przestrzeni na 14 grobów ciałopalnych. Wszystkie były mocno uszkodzone. Górne ich części odkrywano już w głębokości 20 cm, a więc w zasięgu pracy narzędzi rolniczych.

Najczęstszymi typami popielnic, spotykany mi na naszym cmentarzysku są naczynia dwustożkowate. Są one mocno pogniecione i bliższy ich opis będzie można podać po przeprowadzeniu konserwacji.

Z materiałów odkrytych w toku wykopalisk na szczególną uwagę zasługują przedmioty me-

- 4) K. Moskwa, Sprawozdanie z konserwatorskich prac wykopaliskowych przeprowadzonych na terenie województwa rzeszowskiego w roku 1961, Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1961, Rzeszów 1961, s. 26—28.
- 5) Sprawozdanie Dyrekcji TPN w Przemyślu, Rocznik Przemyski, Przemyśl, R. I., s. 103, R. III, s. 26—27.
- 6) B. Janusz, Sprawozdanie z działalności Państwowego Konserwatora Zabytków Archeologicznych okręgu lwowskiego w r. 1924, Wiad. Arch. T. X, s. 268.
- 7) Informacje miejscowej ludności.
- 8) T. Sulimirski, Kultura łużycka a Scytowie. Wiad. Arch. T. XVI, s. 77.

Ryc. 4. 1 — Rzeczyca Długa pow. Tarnobrzeg st. 1, jama 2, drapacz krzemienisty, 2 — Grodzisko Dolne pow. Leżajsk, stan. 1, bransoleta brązowa, 3—4, Kopki pow. Nisko stan. 3, kolczyki gwoździowate, 5 — Kopki stan. 3, fragm. kółka brązowego, 6 — Kopki, stan. 3, ozdoba guziczkowata, 7 — Kopki stan. 3, szpila żelazna. w.n. Rys. K. Moskwa

talowe. Stwierdzono je w 8 grobach, łącznie ponad 15 sztuk. Są wśród nich: brązowe kolczyki gwoździowate (Ryc. 4, 3—4), fragment kółka brązowego z nawiniętą spiralą z cienkiego drutu brązowego na obwodzie (Ryc. 4, 5), brązowa ozdoba guziczkowata (Ryc. 4, 6), żelazna szpila z główką sklepaną i zwiniętą w uszko (Ryc. 4, 7), paciorki z blaszki brązowej i paciorki ceramiczne, fragment żelaznego nożyka i inne. Większość z tych przedmiotów należy datować najprawdopodobniej na okres halsztacki D, a być może nawet na wczesny okres lateński. Wiele analogicznych wyrobów występuje na również bogatym cmentarzysku łużyckim w Trzేశówce pow. Kolbuszowa. Są one datowane na schyłek okresu halsztackiego i początek okresu lateńskiego⁹⁾.

9) K. Moskwa, Cmentarzysko łużyckie z Trzేశówki, Kolbuszowa 1961, s. 1—16, tenże, Kolczyki gwoździowate z cmentarzyska łużyckiego odkrytego w Trzేశówce pow. Kolbuszowa (1—3 s. maszyn. w druku w Księdze Pamiątkowej ku czci Prof. Dra J. Kostrzewskiego, w Poznaniu, pod red. Prof. Dra W. Koćki).

Ponieważ omawiane stanowisko jest mocno niszczone przez uprawę, dalsze prace ratownicze planuje się tu przeprowadzić w r. 1963. W badaniach tegorocznych brali udział Z. Kaspera i R. Mazur, a kierownictwo spoczywało w rękach autora.

Osada łużycka w Ostrowach Tuszowskich na stan. 1 pow. Kolbuszowa

Obiekt został odkryty w r. 1961 przez M. Skowrońskiego i autora. Znajduje się na parcelach J. Rzeszutka, Wł. Sierosławskiej oraz St. Wyparły. Jest to piaszczyste wzniesienie, zwane „Dzioglą Górą”. Osada znajdowała się w zachodniej części wzgórza oraz na przylegającym do niego polu uprawnym.

Badania prowadzone pod kierownictwem autora przy udziale R. Fedyka i Z. Spółowicza miały na celu zebranie bliższych danych odnośnie tego obiektu. Odkryto kilka jam, stosunkowo źle zachowanych. Znaleziono w nich trochę drobnych ułamków ceramiki, między

innymi ułamki mis z brzegiem wgiętym do środka, skorupy z garnków jajowatych, posiadających poniżej otworu rząd dziurek, a jeszcze niżej zdobionych rzędem dołków paznokciowych, fragmenty placków — talerzy oraz drobne, nietypowe skorupy.

Osada (?) łużycka w Rudniku na stan. 7 pow. Nisko

Przeprowadzono drobne prace wykopaliskowe na stanowisku położonym w północnej części miasta, na zachód od szosy do Niska, w rejonie wieży triangulacyjnej. Zostało ono odkryte w r. 1961 przez Z. Kapereę. Według informacji uzyskanych za jego pośrednictwem od T. Madeja z Rudnika, w czasie kopania dołu na osadzenie wieży triangulacyjnej natrafiono na drobne skorupy. Wykopaliska pod kierownictwem autora przy udziale Z. Kapery i R. Mazura miały na celu sprawdzenie powyższych informacji oraz zebranie bliższych danych odnośnie niniejszego stanowiska. Rozkopano około 1/3 aru, znajdując na tej przestrzeni trochę drobnych skorup kultury łużyckiej, które złożono w Muzeum w Rzeszowie. Na żaden zwarty zespół nie natrafiono i dlatego określenie typu omawianego stanowiska jest bardzo wątpliwe.

Cmentarzysko ciałopalne w Rudniku na stan. 8 pow. Nisko

Cmentarzysko znajduje się na tzw. „Górcie”, parceli położonej przy ul. Mickiewicza 49, należącej do Z. Ptaszek. Według informacji właścicielki parceli jak również miejscowej ludności, w miejscu tym A. Dworski wykopywał popielnice. Najprawdopodobniej dotyczy to urn lokalizowanych pod omawianą miejscowością, a znajdujących się z daru wymienionego odkrywcy w Muzeum w Przemyślu.

Zwiadowcze prace wykopaliskowe przeprowadzone pod kierownictwem autora przy udziale Z. Kapery i R. Mazura na powierzchni około 1,5 aru doprowadziły do odkrycia jedynie kilku drobnych skorup łużyckich. Na żaden zespół grobowy nie natrafiono i należy spodziewać się, że cmentarzysko to jest zniszczone.

Osada (?) kultury łużyckiej w Rudniku na stan. 9 pow. Nisko

Dokonano drobnych prac wykopaliskowych na parceli należącej do F. Partyki położonej na wschód od szosy Rudnik — Nisko, pomiędzy stacją transformatorową, a terasą Sanu. Stanowisko to zostało odkryte w r. 1961 przez Z. Kapereę. Przekopano powierzchnię około 1/3 aru, znajdując trochę drobnych skorup kultury łużyckiej. Pracami na niniejszym stanowisku kierował autor przy udziale Z. Kapery i R. Mazura.

Osada kultury łużyckiej w Rudniku na stan. 10 pow. Nisko

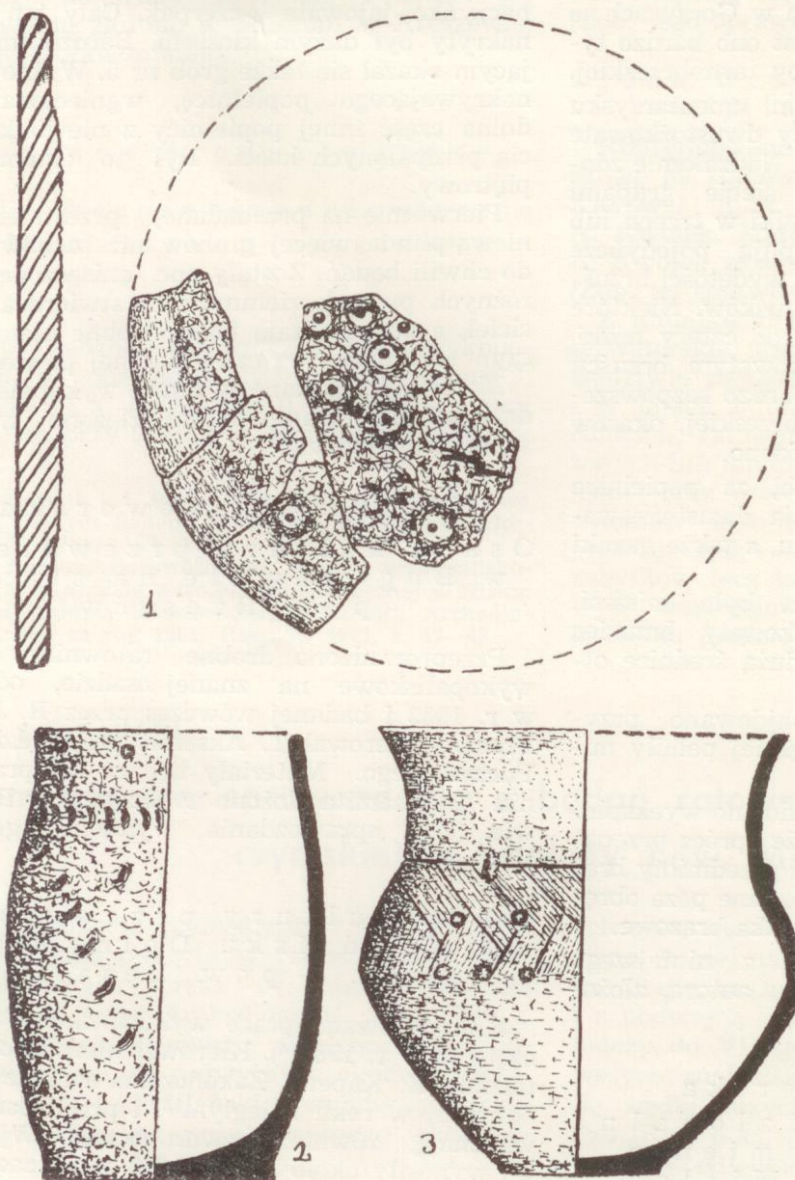
Obiekt położony jest w północnej części miasta, po lewej stronie szosy do Niska, na parceli stanowiącej własność J. Łięby. Został odkryty w r. 1961 przez Z. Kapereę. Wykopaliska prowadzone w r. 1962 pod kierownictwem autora przy udziale Z. Kapery i R. Mazura miały na celu dostarczenie bliższych danych odnośnie niniejszego stanowiska. Przekopano około 0,75 aru, odkrywając na tej przestrzeni 11 jam. Wielkość ich wahała się w granicach 35—155 cm. Wypełniał je ciemnobrunatny piasek, dość mocno zbity, zawierający ułamki ceramiki, a także nieliczne wyroby krzemienne. Najciekawszymi były fragmenty czerpaków z szerokim taśmowatym uchem, ułamki naczyń o dwustożkowatym brzusku z lejkowatą szyjką, zdobionych powyżej załomu grupami skośnych kresek, skorupy z garnków jajowatych, a także ułamki placków — talerzy. Interesującym faktem jest występowanie w obrębie naszej osady wyrobów krzemiennych. Znalezione kilka noży wiórowych oraz kilkanaście wiórów i odlupków. Możliwe, że obecność ich należy tłumaczyć tym iż na niniejszym stanowisku znajdowała się osada w neolicie. Nie można jednakże wykluczyć przynależności ich do kultury łużyckiej, gdyż wyroby krzemienne coraz częściej odkrywa się w jej zespołach.

Osada kultury łużyckiej w Rzeczycy Długiej na stan. 2 pow. Tarnobrzeg

Osada znajduje się na polu St. Werminskiego, naprzeciwko zabudowań jego gospodarstwa, na północ od siedziby GRN. Została ona odkryta przez Wł. Werminskiego, społecznego opiekuna zabytków. Badania wykopaliskowe kierowane przez T. Aksamita przy udziale R. Fedyka i Z. Społowicza ujawniły istnienie jam z których jedną o średnicy 110 cm i głębokości 70 cm przekopano. Wystąpiły w niej fragmenty naczyń dwustożkowatego z lejkowatą szyjką, zdobionego powyżej załomu przylegającymi do siebie grupami skośnych kresek. Drobne skorupy znaleziono także poza obrębem jamy. Materiały te złożono w Muzeum w Rzeszowie.

Osada kultury łużyckiej w Trzęsówce na stan. 2 pow. Kolbuszowa

Znajduje się ona w południowej części wsi na północnym zboczu małego wzniesienia piaszczystego należącego do M. Wrony. Badania ratownicze przeprowadzono z uwagi na to, że obiektowi groziło zniszczenie na skutek wywożenia piasku. Kierował nimi autor przy udziale E. Gołębiowskiego, A. Jodłowskiego i R. Mazura. Przekopano 12 arów powierzchni, odkrywając ponad 120 małych jam. Rzuty ich pokazywały się już na głębokości około 20 cm, a dna nie występowały głębiej jak na 100 cm. Miały one kształt owalny o średnicy przeciętnie około 60 — 70 cm. Większe jamy, których było zaledwie

Ryc. 5. 1 — Trzęsówka pow. Kolbuszowa, stan. 2, fragm. talerza, 2 — Trzęsówka stan. 2, garnek jajowaty, 3 — Zbydniów pow. Tarnobrzeg, stan 1, naczynie dwustożkowe z lejkowatą szyjką.
Rys. K. Moskwa

kilka miały średnice nie przekraczające 150 cm. Funkcję tych obiektów, przynajmniej narazie trudno jest oznaczyć. Jamy mniejsze nie mogły w żadnym wypadku służyć za mieszkania.

Wypełniska jam stanowił ciemno-szary piasek, niekiedy mocno zbity, zawierający ułamki ceramiki oraz grudki przepalanej gliny. Z ceramiki na uwagę zasługują: garnek jajowaty, zdobiony pod krawędzią rzędem dziurek, a poniżej skośnie ułożonymi rzędami dołków paznokciowych (Ryc. 5, 2), ułamki mis z brzegiem wgiętym do środka, fragmenty placek — talerzy (Ryc. 5, 1) i inne. Niektóre formy ceramiki posiadają analogie na cmentarzysku łuzyckim (stan. 1) w Trzęsówce¹⁰). Bardzo możliwe, że osadę omawianą należy łączyć z tym obiektem. Będzie to można ustalić po całkowitym opracowaniu materiałów.

10) Tamże.

Cmentarzysko ciałopalne w Zbydniowie na stan. 1 pow. Tarnobrzeg

Cmentarzysko zostało odkryte w r. 1932 przez Fr. Szelesta¹¹). Znajduje się ona na jego parceli oraz parcelach przyległych, należących do M. Cygan i I. Piechoty, odległych około 1 km na południowy wschód od zabudowań wsi. Urny występowały bardzo płytko pod powierzchnią, już na głębokości około 20 cm i uprawa roli bardzo niekorzystnie wpływała na stan cmentarzyska. Spowodowało to przeprowadzenie prac ratowniczych, którymi kierował autor przy udziale R. Fedyka i Z. Społowicza. Wykopalskimi objęto powierzchnię 3,3 aru w obrębie parceli F. Szelesta, przy czym groby stwierdzono tylko na przestrzeni 2 arów. Odkryto ich 224. Cyfra ta wskazuje na duże zagęszczenie. Podobne za-

11) Ilustrowany Kurier Codzienny nr 116 z 28. IV. 1932 r.

gęszczenie grobów stwierdzono na niezbyt odległym cmentarzysku lużyckim w Gorzycach na stan. 1 pow. Tarnobrzeg¹²). Jest ono bardzo typowym dla tego obszaru grupy tarnobrzeskiej.

Funkcję popielnic na naszym cmentarzysku prawie wyłącznie pełniły wazy dwustożkowate z lejkową szyjką (Ryc. 5, 3). Nadziałomie zdobione jest przylegającymi do siebie grupami skośnych kresiek. U nasady szyjki w trzech lub w czterech miejscach występują pojedyncze guzki, a poniżej na największej wydętości brzuszca grupy trzech do czterech guzków. Niektóre z opisanych naczyń posiadają po cztery nóżki. Jakkolwiek wazy o dwustożkowatym brzuszcu z lejkową szyjką są typem bardzo rozpowszechnionym w grupie tarnobrzeskiej, okazów z nóżkami dotąd tu nie stwierdzono.

Oprócz naczyń omówionych, za popielnice używano również inne naczynia dwustożkowate, naczynia o esowatym profilu, a także garnki jajowate.

Dość duża ilość urn nakryta była misami. Zwykle posiadały one dwustożkowaty brzusec i lejkową szyjkę oraz dość dużą średnicę otworu.

Przy niektórych grobach znajdowano przystawki, których funkcję najczęściej pełniły miseczki lub czerpaki.

Wnętrze popielnic dotąd nie zdołano wyeksplorować. Należy się spodziewać, że oprócz przepalonych kości będą tam również przedmioty brązowe. Sugerują to luźnie znajduwane poza obrębem grobów ozdoby, głównie kółka brązowe.

Wszystkie materiały z badań z niniejszego obiektu, będące w opracowaniu autora, złożono w Muzeum w Rzeszowie.

Kultura pomorska

Cmentarzysko ciałopalne kloszowe w Rzemieniu na stan. 1 pow. Mielec

Cmentarzysko znajduje się w ogrodzie A. Białka. Zostało odkryte w r. 1939 i wówczas T. Reyman przeprowadził tu pierwsze badania¹³). Badania konserwatorskie w r. 1962 miały na celu zorientowanie się co do stanu zachowania obiektu oraz zabezpieczenie go przed zniszczeniem. Wykopaliskami, którymi kierował autor, a brał w nich udział również Cz. Ruman objęto powierzchnię około 1,3 aru. Odkryto na tej przestrzeni 7 grobów ciałopalnych. Górne ich części pokazywały się na głębokości 15 – 40 cm i dlatego wszystkie są uszkodzone. Dwa groby (nr 1 i nr 3) nie posiadały nawet kloszy, co najprawdopodobniej jest wynikiem zniszczenia. Pozostałe pochówki składały się z kilku naczyń. Najciekawszym okazał się grób nr 7. Popielnica nakryta tu była misą,

z boku przylegała do niej inna misa, smukłe naczynko jajowate i czerpak. Cały ten zespół nakryty był dużym kloszem. Bardzo interesującym okazał się także grób nr 5. W dno klosza nakrywającego popielnicę, wgnieciona była dolna część innej popielnicy z niewielką ilością przepalonych kości. Był to zatem grób piętrowy.

Pierwotnie na przebadanej przestrzeni było niewątpliwie więcej grobów niż zachowało się do chwili badań. Zostały one zniszczone przy różnych pracach ziemnych co stwierdza właściciel, a potwierdzają także drobne ułamki naczyń rozrzucone na całej badanej powierzchni.

Materiały uzyskane w czasie wykopalisk, będące w opracowaniu autora, złożono w Muzeum w Rzeszowie.

Kultura przeworska

Osada kultury przeworskiej w Boguchwale na stan. 1 pow. Rzeszów

Przeprowadzono drobne ratownicze prace wykopaliskowe na znanej osadzie, odkrytej w r. 1933 i badanej wówczas przez R. Jamkę. Pracami kierował T. Aksamit przy udziale Z. Puczyńskiego. Materiały będące w opracowaniu T. Aksamita złożono w Muzeum w Rzeszowie. (Zob. sprawozdanie wymienionego autora).

Osada kultury przeworskiej w Grodzisku Dolnym na stan. 3 pow. Leżajsk

Kontynuowano prace wykopaliskowe rozpoczęte tu w r. 1961¹⁴). Kierował nimi autor przy udziale Z. Kapery. Zakończono badanie chaty odkrytej w roku ubiegłym¹⁵) i przebadano nową chatę, również czworoboczną. Wymiary jej wynosiły około 2,9 m x 3,5 m. Z zachowanych relikwów drewnianych wynika, że miała ona pierwotnie konstrukcję sumikowo-łątkową. W północnej części chaty znajdował się piec, w obrębie którego i w bliskim jego sąsiedztwie zauważono dużą ilość ciekawych ułamków naczyń oraz grudek przepalanej gliny. Zdaniem profesora R. Jamki, osada nasza jest jednym z najciekawszych obiektów kultury przeworskiej w Polsce południowej¹⁶).

Materiały z powyższego stanowiska, będące w opracowaniu autora, złożono w Muzeum w Rzeszowie.

Osada kultury przeworskiej w Otałęży na stan. 1 pow. Mielec

Przeprowadzono ratownicze prace wykopaliskowe na stanowisku odkrytym w r. 1960 przez dr M. Cabalską. Badaniem kierowała

12) K. Moskwa, Cmentarzysko ciałopalne kultury lużyckiej w Gorzycach pow. Tarnobrzeg, Rocznik Woj. Rzeszowskiego. Rzeszów 1959, R. II, z. 1(3), s. 172.

13) S. Nosek, Kultura grobów skrzynkowych i podkloszowych w Polsce południowo-zachodniej, Kraków 1946, s. 128—129.

14) K. Moskwa, Sprawozdanie ... s. 30—31.

15) Tamże.

16) Z badań terenowych na terenie Rzeszowskiego w r. 1961, Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za r. 1961, Rzeszów 1961, s. 4

A. Szałapata przy udziale A. Talara i J. Barłowskiego. Materiały z badań, będące w jej opracowaniu złożono w Muzeum w Rzeszowie. (Zob. jej sprawozdanie).

Wczesne średniowiecze

Osada wczesnośredniowieczna w Manasterzu na stan. 3 pow. Jarosław

Przeprowadzono ratownicze prace wykopaliskowe w obrębie osady odkrytej przez J. Machnika i J. Potockiego¹⁷⁾. Kierował nimi A. Kunysz przy udziale A. Szałapaty i A. Kwolek.

17) J. Machnik i J. Potocki, Badania powierzchniowe nad dolnym Sanem. Sprawozdania Archeologiczne, T. IV., s. 169—170.

18) A. Kunysz, Sprawozdanie z prac wykopaliskowych na osadzie wczesnośredniowiecznej w Nisku, Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1961. Rzeszów 1961, s. 42—43.

lek. Materiały złożone w Muzeum w Rzeszowie znajdują się w opracowaniu A. Kunysza (Zob. jego sprawozdanie).

Osada wczesnośredniowieczna w Nisku na stan. 1

Kontynuowano ratownicze prace wykopaliskowe na stanowisku badanym od kilku lat¹⁹⁾. Kierował nimi A. Kunysz przy udziale A. Kwolek. Materiały będące w opracowaniu A. Kwolek złożono w Muzeum w Rzeszowie. (Zob. jej sprawozdanie).

Z niniejszego sprawozdania wynika, że konserwatorskie prace wykopaliskowe w województwie rzeszowskim w r. 1962 podobnie jak i w latach minionych zmierzały w dwu kierunkach: ratowania przed zniszczeniem zagrożonych lub niszczonej stanowisk archeologicznych oraz zbierania materiałów odnośnie obiektów słabo dotąd poznanych. Wyniki tych prac nie tylko uratowały wiele interesujących zabytków lecz także przysporzyły wiele nowych wartościowych źródeł naukowych do poznania pradziejów tego terenu.

ANNA SZALAPATA

Tymczasowe sprawozdanie z badań ratowniczych na osadzie rzymskiej w Otałęży pow. Mielec

Osada z okresu rzymskiego w Otałęży pow. Mielec została odkryta w czasie badań powierzchniowych przez dr. Marię Cabalską adiunkta Katedry Archeologii U. J. w 1960 r. Obiekt ten zlokalizowano w północno-zachodniej części wsi, na najwyższym w okolicy położonym terenie nadwiślańskiej wydmy piaszczystej. Odległość od prawobrzeżnego wału Wisły wynosi ok. 500 m.

Stanowiska w znacznym stopniu uległy zniszczeniu z powodu wybierania piasku przez okoliczną ludność. Badania ratownicze pod kierownictwem autorki sprawozdania rozpoczęto w sierpniu 1962 r. z funduszy Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Archeologicznych w Rzeszowie.

Badaniami objęto teren 4 arów najbardziej narażonych na zniszczenie. Ślady osadnictwa stwierdzono w dwóch skupiskach jam położonych na szczytach wzniesień, co tłumaczyć należy ochroną przed groźbami powodzi. Tylko jedna jama (Nr 1) z której zachował się mały fragment położona była na niższym terenie.

W skupisku I odkryto cztery jamy w górnych partiach połączone ze sobą kilkudziesięcio-centymetrową warstwą kulturową zawierającą bogaty materiał ceramiczny. Dwie z nich uległy częściowo uszkodzeniu przez wywóz piasku. Wszystkie z omawianych jam miały kształt owalny. Największa (Nr 3) ciągnęła się na przestrzeni około 10 m., szerokość nie-

uchwytna (uszkodzenie), głęb. 140 cm. Znaleziono w niej na głęb. 99 cm. dobrze zachowaną fibulę brązową z wydłużoną pochewką i z podwójną sprężyną (Ryc. 6 a). Okaz ten należy do VII grupy O. Almgrena¹⁾. Z ciekawszych znalezisk należy tu wymienić haczyk do wędki dużych rozmiarów lub do suszenia ryb (Ryc. 6 c), ostrze żelazne struga (?) (Ryc. 6 d). W odległości około 8 m. od wymienionej wyżej fibuli znaleziono na głębokości 42 cm. (w jamie Nr 2) drugą fibulę brązową z podwiniętą nóżką należącą do VI grupy O. Almgrena (Ryc. 6 b).

Mniej więcej w pośrodku jamy Nr 4 odkryto na głębokości 30 cm. palenisko owalne o wymiarach 70 x 160 cm. skonstruowane z dwóch warstw kamieni, przeważnie piaskowca, przedzielonych polepą. Pod paleniskiem znajdowała się warstwa nieprzepracowanej gliny. W pobliżu natrafiono na skupisko popiołu. Oprócz dużej ilości fragmentów naczyń przeważnie zasobowych kształtu jajowatego, oraz placka glinianego, w palenisku znaleziono możliwy do zrekonstruowania czerpak gliniasty z domieszką drobnoziarnistego tłuczni wykonany ręcznie. Kolor czerpaka ze strony zewnętrznej w górnej partii żółty, niżej brązowy, wewnątrz żółty. Pod lekko wywiniętą krawędzią nieznaczne wgłębienie ścianki. Dru-

1) Określenie Prof. dr. R. Jamki, wyrażam Mu w tym miejscu podziękowanie za oznaczenie chronologii.